

Wetboek, hetzij bij speciale wet. De geheele aangelegenheid van den burgerlijken stand, die volgens velen een uitsluitend Rijksbelang vertegenwoordigt, had dan tevens tot Rijkszaak kunnen gemaakt worden, ten gevolge waarvan de meerdere kosten, die het gevolg zullen zijn van de voorgestelde wijziging, niet ten laste van de gemeenten zouden komen. Het oogenblik als het tegenwoordige om de gemeenten alweder op hoogere uitgaven te jagen, achtten de leden hier aan het woord, ongelukkig gekozen. Zij meenden, dat de kosten door het Rijk behoorden gedragen te worden.

Door enkele leden werd er daarbij nog in het bijzonder op gewezen, dat de gemeentesecretarieën en vooral de burgemeesters overladen zijn met werkzaamheden, hun opgedragen bij Rijkswetten, die in geen verband staan met gemeentezaken, zoodat dientengevolge de gemeente-ambtenaren in toenemende mate niet door het Rijk bezoldigde Rijksambtenaren worden.

Hier tegen werd opgemerkt, dat er zeer ernstige bezwaren zijn in te brengen tegen eene regeling, waardoor de banden, welke volgens art. 149 en art. 205 i der Gemeentewet tusschen den burgerlijken stand en het gemeentebestuur thans tot zekere hoogte bestaan, zouden worden losgemaakt en aan de ambtenaren van den burgerlijken stand in allen deele het karakter van zelfstandige Rijksambtenaren zoude worden gegeven, die in groote gemeenten over eigen bureau's en eigen personeel zouden moeten kunnen beschikken.

Afgescheiden van de noodeloos groote kosten, die eene dergelijke regeling met zich zoude sleepen, zoude deze ook noodloozen omslag teweegbrengen, zoo dikwijls het gemeentebestuur of de burgemeester bij het vervullen van zijne taak opgaven uit de registers van den burgerlijken stand noodig heeft of inlichtingen heeft te verstrekken omtrent feiten, waarvan de kennis aan die registers moet worden ontleend. Nauwe betrekking tusschen gemeentebestuur en burgerlijken stand heeft tot nu toe geen stof tot klagen opgeleverd, maar past integendeel volkomen bij onze nationale opvattingen.

Rijksbelang is, dat de registers allerwege aan dezelfde eischen voldoen; dit wordt verzekerd door de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek; doch de inrichting van den dienst kan gevoeglijk evenals tot dusver aan de gemeenten worden overgelaten.

De wenschelijkheid van wijziging is niet een gevolg daarvan, dat de tegenwoordige regeling minder deugdelijk is, maar hangt samen met de vermeerdering van werkzaamheden voor de leden van het dagelijksch bestuur in groote gemeenten en met den onwettigen toestand, dat de meeste akten buiten tegenwoordigheid van de ambtenaren van den burgerlijken stand worden opgemaakt. Aan deze bezwaren komt de thans voorgestelde regeling te gemoet. Toegegeven wordt, dat het niet billijk is de meerdere kosten alweder ten laste der gemeenten te brengen. Doch dit geldt niet alleen van dit ontwerp, maar van een groot aantal wetten en Koninklijke besluiten ter uitvoering van wetten, waarbij eene taak wordt opgelegd hetzij aan het gemeentebestuur, hetzij aan den burgemeester, waardoor het door de gemeente bezoldigde personeel voortdurend moet worden uitgebreid.

In dit verband, werd er op gewezen, dat het Rijk niet voor elke te zijnen behoeve gedane werkzaamheid vergoeding behoeft te geven, maar dat voor alle verrichtingen te zamen eene voldoende vergoeding moet worden uitgekeerd. Men sprak de verwachting uit, dat bij het maken eener nieuwe regeling van de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten ook op den nu weder op deze laatsten gelegden last zoude gelet worden.

De positie, waarin de nieuwe ambtenaren van den burgerlijken stand zullen verkeeren, werd door onderscheidene leden besproken. Door sommigen werd het betreurd, dat gemeentambtenaren thans in zekere mate onttrokken worden aan het gezag van het gemeentebestuur. De handhaving der ambtelijke hiërarchie, in den tegenwoordigen tijd toch reeds zoo moeilijk, zoude daardoor, vreesde men, nog lastiger worden. Met het oog op de groote verbetering, die de wet in den onhoudbaren toestand zal brengen, meenden deze leden echter dit bezwaar niet te sterk op den voorgrond te mogen stellen.

In het algemeen sprak men zijne voldoening uit, dat de Minister zijn oorspronkelijk ontwerp had gewijzigd en gehoor heeft gegeven

aan de opmerkingen van deskundige zijde gemaakt. Dat door de thans voorgedragen regeling de ambtenaren der plaatselijke secretarie in een eenigszins tweeslachtigen toestand komen, waardoor wel eens moeilijkheden zullen ontstaan, gaf men toe, maar men meende, dat deze in de praktijk wel zullen zijn te overwinnen.

Toch betreunden vele leden het, dat de Minister niet het denkbeeld heeft weten te verwezenlijken, ontwikkeld in het adres tot Zijne Excellentie gericht door de Nederlandsche Vereeniging voor gemeentebelangen, waarbij ter voorkoming van al de thans mogelijke moeilijkheden de aanstelling van hulpambtenaren van den burgerlijken stand ware mogelijk geweest.

Men zoude er de voorkeur aan gegeven hebben, indien in de wet de keuze van ambtenaren van den burgerlijken stand meer omschreven ware.

De gemeente verschafft aan de ambtenaren van den burgerlijken stand eene voor zooveel noodig verwarmde en verlichte localiteit voor hunne ambtsverrichtingen, benevens bureau-behoeften, en bezoldigt voor zooveel noodig personeel om hen bij te staan", aldus luidt het *twaaftde lid* van het nieuwe art. 149.

Dit sluit in zich, meende men, dat de ambtenaar verplicht is, om uitsluitend van die localiteit voor zijne ambtsverrichting gebruik te maken. Maar sluit die bepaling tevens in zich, dat de ambtenaar van den burgerlijken stand verplicht is de onder hem berustende loopende registers in die localiteit en in geen ander, dus niet met goedvinden bij zich aan huis te bewaren? Dit laatste is niet uitdrukkelijk bij de wet geregeld en met het oog op de veiligheid der registers niet zonder belang.

Dertiende lid. Hier wordt gesproken van „den ambtenaar die hem (ambtenaar van den burgerlijken stand) vervangt". Die vervanging, zoo werd opgemerkt, is in het ontwerp niet geregeld. De vraag werd daarom gedaan, hoe de Minister zich die vervanging gedacht heeft.

Vastgesteld 3 December 1903.

S' JACOB.
VAN LEEUWEN.
SICKENGA.
HAVELAAR.
STORK.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP- PORTEURS over het ontwerp van wet tot:

1°. wijziging van de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) tot herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen, en

2°. wijziging en verhooging van het VIIde hoofdstuk B der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1903. (S)

Het afdeelingsonderzoek van het eerste dezer wetsontwerpen gaf aanleiding tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

Door enkele leden werd er op gewezen, dat men met de wetgeving niet zeer gelukkig is. Tal van voorbeelden hiervan konden worden aangehaald. Telkens moet men wijzigingen aanbrengen en terugkomen op hetgeen eerst kort te voren wettelijk is vastgesteld. Zoo ook hier. Hetgeen eertijds bij amendement in de wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) is gebracht, is gebleken niet goed te werken en wederom wijziging te behoeven. Ook thans meenden deze leden te moeten vreezen, dat de voorgestelde bepalingen niet gelijkmatig voor het geheele land zouden werken.

Hoewel deze vrees niet algemeen werd gedeeld en menig lid de voorgestelde wijzigingen met instemming begroette, werden toch door verschillende leden, die overigens van de totstand-

koming der nieuwe regeling verbetering verwachtten, bezwaren daartegen ingebracht.

Ofschoon onderscheidene leden het bepalen van de belastbare opbrengst van de bergplaatsen voor land- en tuinbouwproducten op de helft eene belangrijke verbetering achten, zouden zij liever hebben gezien, dat de landbouwschuren geheel waren vrijgesteld en de woonhuizen op de gewone wijze waren belast. Zij zouden dus de voorkeur hebben gegeven aan terugkeer tot het stelsel van vóór 1873.

Bij de schatting van de ongebouwde eigendommen toch is de waarde der schuren enz. reeds in aanmerking genomen. Daarom gaat de vergelijking met de fabrieksgebouwen niet op. Wel is waar is de landbouw vrijgesteld van de bedrijfsbelasting, maar men zag dezen vrijdom liever opgeheven, wanneer dan de landbouwschuren werden vrijgesteld van de grondbelasting. De onbillijkheid toch komt nu telkens terug, eerst bij de grondbelasting, daarna bij de vermogensbelasting en eindelijk bij de provinciale en gemeentelijke opcenten. Hierbij mag niet uit het oog worden verloren, dat de werkelijke pachtwaarde op vele plaatsen blijft beneden de geschatte belastbare opbrengst.

En toch is in de grootere bedrijven landbouw zonder schuren onmogelijk. Ook uit het oogpunt van maatschappelijk belang meende men de belasting op de bergplaatsen te moeten afkeuren. Schurenbouw toch bevordert het bedrijf; hierdoor wordt voorkomen de groote schade die somwijlen bij natte weersgesteldheid geleden wordt door vermindering van qualiteit van granen en peulvruchten, die bij gebrek aan bergruimte in schelven of mijten op het land moeten worden achtergelaten. Spoedig dorschten in den herfst is daardoor noodzakelijk, als gevolg daarvan werkloosheid in den winter is te verwachten.

Wilde men niet tot het stelsel van vóór 1873 terugkeeren, zoo zou, naar de meening dezer leden, waarbij zich nog anderen, tegenstanders van de vrijstelling der landbouwschuren, aansloten, het eenige middel om tot een werkelijk gezonden toestand te geraken, zijn aanneming van het stelsel-PIERSON, waarbij het gansche landbouwbedrijf als één geheel zou worden geschat.

Hoe men overigens over het voorstel dacht, algemeen werd aangedrongen op zoo groot mogelijke eenheid van toepassing voor het geheele Rijk. Verschillende leden waren van oordeel, dat die gelijkheid van toepassing tot heden veel te wenschen had overgelaten, zij het dan ook, dat de wet zelf daartoe aanleiding had gegeven.

Een lid maakte in dit verband de opmerking, dat niet minder dan de wijze van schatting van de landbouwschuren, die der fabrieken herziening behoeft.

Tot staving hiervan vestigde hij de aandacht op het volgende. Volgens de recapitulatie, voorkomende op bladz. 29 der Memorie van Antwoord, bedraagt het verschil der nieuwe belastbare opbrengst van fabrieken (art. 3) met de oude f 592 916 op eene totale belastbare opbrengst van f 10 282 570, die thans op f 10 875 486 is geschat.

De meerdere opbrengst komt tot een bedrag van f 294 330 voor in Overijsel (zie bladz. 28) en van dit bedrag valt f 215 116 in het district Almelo.

Deze vermeerdering van opbrengst is volgens het lid hier aan het woord niet een gevolg van te lage oude schatting of van vermeerdering van opbrengst sinds de vroegere schatting, maar van te hooge schatting van de tegenwoordige opbrengst.

In het verslag der Hoofdcommissie, bladz. 8 (eerste kolom) zegt deze, dat de schatting van fabrieken naar 6 pct. der verkoopwaarde eigenaardige bezwaren had en dat zij om hieraan te moeten te komen voorschriften had gegeven, die wel niet alle reclames tegen de gedaane schattingen hebben voorkomen, maar toch gestrekt hebben om eene gelijkmatige behandeling van dit onderwerp te verzekeren. Dit kon niet worden toegegeven. Gelijk in een adres der Vereeniging van Nederlandsche werkgevers aan den Minister van Financiën reeds is vermeld, strookt de wijze waarop de schatting heeft plaats gehad niet geheel met de bepaling der wet die voorschrijft, dat zij naar de verkoopwaarde moet geschieden. Men meent te weten, dat voor elke soort van fabrieken als uitgangspunt van schatting is genomen het bedrag dat de gebouwen van eene naar de nieuwste eischen ingerichte fabriek geacht worden bij stichting te hebben gekost, waarvan, naar geen verder betoog behoeft, een veel te hooge waardeering het gevolg is geweest.

De stichtingskosten zullen toch in den regel de verkoopswaarde in zeer belangrijke mate overtreffen.

Met de verkoopswaarde, die uit een in de jaren 1892—1896 te Enschedé plaats gevonden verkoop ware af te leiden geweest, had rekening moeten zijn gehouden, zooals art. 5 voorschrijft.

Onderscheidene leden vroegen naar aanleiding hiervan, of, indien het hier medegedeelde juist bleek, het niet mogelijk zou zijn, door eene nieuwe schatting deze onbillijkheden weg te nemen.

Artikel 2. Hoezeer werd toegegeven, dat wijziging van art. 2 der wet gewenscht is, ontmoette de voorgestelde regeling van verschillende zijden bedenking. De huurwaarde van landbouwschuren was, zooals reeds boven met een enkel woord werd opgemerkt, volgens verschillende leden voor geen zelfstandige schatting vatbaar. Op zich zelve hebben zij meestal alleen de sloopingswaarde. Hunne huurwaarde is afhankelijk van de uitgestrektheid grond waartoe zij behooren en van het gebruik dat van dien grond wordt gemaakt. De schatting als bij art. 1 bedoeld, zou dus licht willekeurig zijn en tot onbillijke belasting aanleiding geven. Juister ware het, de werkelijke stichtingskosten, als door den heer TYDEMAN in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Zitting van 10 November 11.) uiteengezet, tot grondslag van heffing te nemen.

Deze beschouwing bleef evenwel niet onweersproken. De stichtingskosten, dus werd door de leden thans aan het woord beweerd, waren in verschillende streken bij gebouwen van gelijken aard en grootte zeer ongelijk, vooral wegens het verschil in arbeidsloozen, alsook wegens verschil in den aard van den bodem, die op de eene plaats fundeering vordert, op de andere die overbodig maakt. Men vreesde, dat dientengevolge bij afleiding van de belastbare opbrengst uit het bedrag der stichtingskosten, de reeds bestaande groote ongelijkheid der schatting in de verschillende provinciën zeer zou worden vergroot. Bovendien werd er op gewezen, dat somtijds hetzij door sterfgeval of in verband met het bedrijf groote hoeven worden gesplitst. Het gevolg is dan, dat de schuren daarbij behorende veel te groot zijn voor het kleinere bedrijf, dat dientengevolge bij schatting naar de stichtingskosten bovenmate zou worden gedrukt.

Het tweede ontwerp van wet gaf geene aanleiding tot opmerkingen.

Aldus vastgesteld 4 December 1903.

VAN ASCH VAN WIJCK.
GODIN DE BEAUFORT.
VAN ALPHEN.
VAN ZINNICQ BERGMANN.
VAN NIEROP.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over de ontwerpen van wet tot:

1. verlenging en wijziging van het aan de Nederlandsche Bank verleende octrooi; en
2. intrekking van de muntbiljetten. (16)

Het afdelingsonderzoek dezer ontwerpen van wet gaf aanleiding tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

Van verschillende zijden werd hulde gebracht aan den Minister voor het beleid door hem bij de onderhandelingen met de Nederlandsche Bank betoond en voor de bevredigende regeling, welke is verkregen. Men verheugde zich, dat het octrooi van de Bank zal worden vernieuwd en aldus het stelsel, waarbij ons land zich zoo lang goed heeft bevonden, zal worden bestendigd.

Van andere zijde werd betreurd, dat de late indiening van het voorstel het onmogelijk heeft gemaakt dit met volkomen vrijheid te beoordeelen. Men behoeft nog geen voorstander van